

ПЕРЕДМОВА

***І все на світі треба
пережити, бо кожен
фініш — це по суті
старт.
І наперед не треба
ворожити, і за минулим
плакати не варт...***

Ліна Костенко

У сучасних соціально-економічних умовах суб'єкти підприємництва відіграють важливу роль для споживачів, країни та суспільства. Більшість із них орієнтуються на виробництво сучасних конкурентоспроможних продуктів, що стимулює не тільки розвиток регіону, на ринку якого вони функціонують, але й держави загалом. Одним із найважливіших стратегічних завдань розвитку вітчизняних суб'єктів підприємництва на сучасному етапі є забезпечення національних інтересів і відновлення економіки країни в післявоєнний період, що обумовлює актуальність опублікованих результатів дослідження.

Дана монографія є підсумком комплексного аналізу проблем розвитку та трансформації суб'єктів підприємництва в Україні. Усі науковці, які взяли участь у підготовці цієї роботи, попри виклики воєнного часу тримають освітній фронт, продовжують працювати задля забезпечення обороноздатності та майбутньої відбудови нашої країни. Війна завдала масштабних руйнувань і значних економічних збитків, тому зростає роль вітчизняної науки в усіх сферах життєдіяльності людини, особливо роль економічної науки, доктрини як дієвого чинника відновлення. Важливим є об'єднання наукової спільноти для пошуку шляхів розв'язання вкрай актуальних проблем соціально-економічного розвитку країни. За таких складних реалій колективом авторів було підготовлено монографію, присвячену питанням розвитку вітчизняних суб'єктів підприємства, з урахуванням світового досвіду в даній сфері. Формування цього вагомого наукового

добробку сприятиме швидкому відновленню вітчизняної економіки та розвитку підприємницького середовища після перемоги України.

Сьогодні вітчизняний бізнес перебуває на етапі становлення нових економічних відносин, пов'язаних із зміною пріоритетів розвитку, механізмів функціонування, управлінських процесів, формування нових бізнес-моделей.

Науковцями здійснено спробу систематизувати в монографії сучасні тренди, проблеми, моделі та інструменти розвитку підприємницьких структур у турбулентних умовах функціонування, а також розроблено практичні рекомендації щодо впровадження моделей управління суб'єктами підприємництва в умовах розвитку інформаційної економіки, забезпечення економічної безпеки, підвищення конкурентоспроможності та розвитку малого і середнього бізнесу тощо, що обумовило структуру роботи.

Монографія містить передмову та 5 розділів.

Досліджуючи в першому розділі сучасні моделі управління суб'єктами підприємництва в умовах розвитку інформаційної економіки, авторами було побудовано економіко-математичну модель управління рекламною діяльністю підприємства із залучення нових та утримання наявних клієнтів; увесь масив споживачів розподілено на шість окремих груп та визначено чотири рекламних канали, спрямовані на лідогенерацію, залучення нових споживачів, стимулювання формування лояльності, повернення колишніх клієнтів (**С. О. Острянин**). Досліджено методи оцінювання ефективності систем управління підприємств на основі показників, що ув'язують технічні параметри організації систем управління із загальними показниками діяльності підприємства загалом (**С. К. Кучеренко**). Розглянуто основні класифікаційні ознаки капіталу суб'єкта підприємництва в сучасних інформаційних реаліях, а також визначено, що управління структурою капіталу підприємства, як і весь процес управління, представляє систематизацію принципів і методів розроблення та реалізації ефективних управлінських рішень; обґрунтовано ефективний механізм управління капіталом, що дозволяє менеджерам повною мірою реалізувати цілі та завдання, які постають перед суб'єктом підприємництва, що сприяє ефективній реалізації його функцій та забезпеченню

фінансової стійкості (**О. В. Левкович**). Систематизовано принципи циркулярної економіки, які можна застосувати на макро-, мезо- і мікрорівнях розвитку та моделі спільного використання, обслуговування, переробки, утилізації, управління життєвим циклом продукції; досліджено проблематику розвитку циркулярної економіки американського, європейського та азіатського економічного простору; запропоновано новітні напрями організації бізнес-моделей компаній згідно з принципами циркулярної економіки (**В. С. Яковенко**).

У другому розділі «Економічна безпека та конкурентоспроможність бізнесу в умовах глобалізації» зроблено акцент на розв'язанні проблем підвищення конкурентоспроможності сучасних підприємницьких структур з урахуванням реалій їх функціонування та обґрунтовано пропозиції щодо забезпечення економічної безпеки бізнесу; визначено роль цифровізації економіки у трансформації конкурентних переваг підприємства; досліджено підходи до забезпечення цифрової конкурентоспроможності підприємства; обґрунтовано зміну парадигми управління людськими ресурсами та вдосконалено науково-методичний підхід до оцінювання конкурентоспроможності підприємства (**Т. В. Гринько, Т. З. Гвініашвілі**). Обґрунтовано індикатори сільського господарства, що впливають на економічну безпеку; методологічні підходи до визначення індексу глобальної конкурентоспроможності й економічної безпеки країни; алгоритм оцінювання впливу сільського господарства на економічну безпеку країни (**Р. В. Іванов, В. О. Катан, Ю. В. Гуртовий**). Наведено особливості управління ризиками, які виникають у діяльності суб'єктів підприємництва в умовах сучасних викликів; досліджено управління ризиками з використанням системного підходу, що дозволило виокремити основні ризики, з якими стикаються сучасні підприємства; доведено, що побудова та планування системи управління ризиками з урахуванням досвіду міжнародних корпорацій дозволить вітчизняним підприємницьким структурам мінімізувати вплив ризиків (**О. П. Крупський, Ю. М. Стасюк**). Досліджено конкурентоспроможність і систему управління бізнес-структур і країни загалом; визначено місце та роль бізнес-структур у розвитку країни; обґрунтовано пріоритети України щодо підвищення рівня

конкурентоспроможності бізнес-структур в умовах глобалізації; запропоновано заходи щодо вдосконалення та відновлення підприємств з урахуванням відмінностей і креативність властивостей продукту, а також прямого конкурентного суперництва в умовах глобалізації (**У. Я. Петриняк**).

Третій розділ «Теоретико-методологічні аспекти формування стратегії розвитку суб'єктів підприємництва в Україні та світі» містить аналіз можливостей подальшого вдосконалення елементів механізму стратегічного розвитку вітчизняних підприємств; реалізації стратегічного плану розвитку діяльності підприємств України, структури стратегічного розвитку; підходів до вдосконалення діяльності підприємств у швидко мінливому середовищі розвитку економіки в умовах цифровізації. Розкрито особливості формування механізму стратегічного розвитку вітчизняних підприємств (**Т. І. Олійник, Д. О. Коноплянко**). Визначено специфіку постмодерністського споживача продуктів культури у процесі досвіду споживання та можливостей для бізнесу; доведено, що постмодерністського споживача доцільно розглядати як вільну особистість із фрагментованою ідентичністю, яка створює цінність та набуває досвіду, а також здатна залучати ресурси та навички для конкретних ситуацій споживання продуктів культури; обґрунтовано важливість застосування концепції пережитого досвіду (**Р. А. Павлов, Т. С. Павлова**). Запропоновано методіку діагностики стану бізнесу; проаналізовано підходи до трактування категорії «розвиток»; узагальнено класифікацію видів розвитку за різними ознаками; визначено, що поняття розвитку є інтегральним і має обов'язково враховуватись як системоутворююче при здійсненні економічної діагностики підприємств; розширено та систематизовано характеристику, особливості та зміст реалізації складових змін у діяльності бізнесу для ефективного аналізу змін; запропоновано алгоритм вибору методів бізнес-діагностики та визначено методичне ядро економічної діагностики стану бізнесу (**І. Є. Семенча**).

У четвертому розділі «Концептуальні засади розвитку підприємств в інноваційній системі України» проаналізовано особливості впровадження на вітчизняних підприємствах системи бюджетування, яка пов'язана зі стратегічними цілями їх діяльності та дозволяє визначати роль кожного бізнес-процесу в їх

досягненні, а також сприяє скороченню часу на прийняття управлінських рішень у сфері економіки та фінансів (**О. О. Байлова**). Визначено принципи формування та розвитку технологічних парків; проаналізовано законодавче підґрунтя, особливості заснування та вплив на соціально-економічний розвиток створених технологічних парків на території України; доведено, що об'єднання підприємницьких структур у єдину інноваційну мережу створює умови для посилення конкурентних переваг і розвитку бізнесу (**Л. Ю. Гордєєва-Герасимова**). Розглянуто особливості функціонування державних підприємств, діяльність яких спрямована на ті потреби, що не можуть бути задоволені приватними виробництвами; запропоновано застосування на державному підприємстві методу дерева цілей, який вважається одним із найбільш ефективних методів планування завдань; визначено перспективи розвитку державного підприємства (**Н. В. Куряча**). Узагальнено практичні підходи до формування систем управління інноваційною діяльністю в межах проектного підходу; сформульовано пропозиції щодо вдосконалення систем управління інноваційною діяльністю на основі розроблення додаткових інструментів; запропоновано методичний підхід до відбору перспективних проєктів для впровадження інноваційної ідеї, а також підходи до оптимізації реалізації інноваційних проєктів на підприємствах, на основі яких можна виконувати ефективний та економічно обґрунтований розподіл ресурсів серед проєктів у процесі їх реалізації; розроблено методика оцінювання реалізованості інноваційних проєктів з урахуванням внутрішніх і зовнішніх чинників інноваційної діяльності на основі аналізу складу включених до проєкту робіт і сценаріїв значень показників зовнішнього середовища; сформовано систему управління інноваційною діяльністю з метою збільшення економічного потенціалу (**В. В. Македон**). Досліджено сутність, функції та стан сучасних промислових підприємств у тісному зв'язку з цільовою спрямованістю концепцій сталого економічного розвитку; визначено найбільш важливі чинники впливу на діяльність виробничих ланок у національному господарстві; проаналізовано державні регулятивні дії у всіх сферах соціально-економічних і фінансових відносин; оцінено ступінь розповсюдження інвестиційно-інноваційних процесів промисловості; обґрунтовано

підходи до вдосконалення організації функціонування промислових підприємств в Україні (**Л. П. Ульянова, Ю. М. Чайка, А. І. Щетинін**).

П'ятий розділ «Економічні трансформації бізнесу під впливом сучасних загроз в Україні» містить аналіз фінансової моделі «народної економіки»; обґрунтування моделі народних громад для мінімізації наслідків сучасної світової фінансової кризи та заходів для поліпшення фінансово-господарського становища держави, таких як: надання податкових пільг для малого бізнесу, проведення роз'яснювальної волонтерської роботи щодо небезпеки монополізму і концентрації капіталів тощо (**О. І. Бобирь**). Розкрито особливості функціонування міжнародного туристичного ринку; надано класифікацію видів туризму; визначено основні чинники розвитку європейського ринку туристичних послуг; надано прогнози відновлення європейського ринку туристичних послуг та обґрунтовано шляхи його виходу із кризи (**О. В. Пащенко**).

Систематизація існуючих проблем і надані пропозиції щодо їх розв'язання сприятимуть подальшому розвитку підприємницьких структур під впливом нових економічних умов формування українського суспільства.

Автори монографії висловлюють щире подяку рецензентам: докторці економічних наук, професорці Н. В. Валінкевич; доктору економічних наук, професору І. І. Вініченку; докторці економічних наук, професорці Н. П. Мешко за висловлені зауваження та корисні поради, які були враховані у процесі дослідження.

З повагою – Тетяна ГРИНЬКО